

RYGJAVERN

Nummer 3/2007 - 32.årgang

Utgitt av Naturvernforbundet i Rogaland

80 år i år

Naturvernforbundet i Rogaland ble stiftet i Stavanger 30.januar 1928. Vi er altså 80 år i kulturbyåret 2008!

Side 12

Preikestolen nasjonalpark?

I løpet av våren vil Naturvernforbundet legge fram forslag om vern av Jørpelandsheia og Preikestolsområdet.

Side 4

Ny seier i Sauda

Dommen i Ryfylke Tingrett blir stående etter at Gulating lagmannsrett har avvist en anke fra grunneierne til Tjelmenvengen i Sauda.

Side 5

Utfordrer Solheim

Miljøvernminister Erik Solheim har fått fem utfordringer fra Naturvernforbundet i Rogaland.

Side 9

Nye Riskaffjordturer

En nyoppusset Riskafjord skal frakte hundrevis av turglade mennesker ut i naturen. Les programmet.

Side 12

Den grønne kulturbyen?

Stavanger er oljeby og kulturby, i hvert fall i 2008. Men hvor blir det av miljøprofilen nå når nasjonens øyne er rettet mot byen og regionen?

Stavanger har ambisjoner om å være best på kultur og miljø. Men hvor blir det av miljøprofilen i kulturbyåret 2008? Burde ikke arrangørene brukt anledningen til å profilere en bærekraftig

miljøtenkning i arrangementer og program?

Naturvernforbundet mener natur er kultur, og vil bruke 2008 til å få det viktige temaet høyere på dags-

orden. På sidene 6 til 8 kan du lese mer om våre forslag og innspill.

ETTERLYSNING!

Naturvernforbundet søker aktive medlemmer. Hører vi fra DEG? Bla om

RYGJAVERN

NUMMER 3-2007
32. ÅRGANG

Redaksjonen ble avsluttet 21. januar 08
Viderebruk av stoff er tillatt ved
kildehenvisning

Redaksjon: Erik Thoring (ansv.),
Per Anda (design og montasje)

Utgiver: Naturvernforbundet i
Rogaland

Opplag: 1200

Trykk: Allservice AS

Kontoret er vanligvis åpent
mandag og tirsdag 9-16

Besøksadresse: Sandvigå 24, 5.etg.

Postadresse: Pb. 441, 4002 Stavanger

Telefon/faks: 51 52 88 11 / 51 52 88 15

E-post: rogaland@naturvern.no

Hjemmeside:

www.naturvern.no/rogaland

Bankgiro: 3201.41.37571

Daglig leder: Erik Thoring
mob/tlf: 416 83 238 / 51 89 06 90

Org. leder: Eirin Haneberg Weyrauch
tlf: 51 47 98 59

Lokallag:

Strand: Egil Tjensvold
tlf: 51 74 75 20

Dalane: Eirin Haneberg Weyrauch
tlf: 51 47 98 59

Suldal: Jarle Lunde
tlf: 52 79 70 33

Nord-Jæren: Erik Thoring
tlf: 51 89 06 90

Førsteårstilbud medlemskap:

Familiemedlem: 200,- (420,-)

Hovedmedlem: 200,- (350,-)

Student/pensjonist: 100,- (175,-)

Pris i parentes gjelder for følgende år.

Medlemskap tegnes på vår hjemmeside
www.naturvern.no/rogaland eller
e-post: rogaland@naturvern.no

Besøksadresse:
Sandvigå 24, 3.etg.

Postadresse:
Postboks 441, 4002 Stavanger
Telefon: 51 52 87 78

kontaktpersoner:
Jone Erland
tlf: 928 25 953 / rogaland@nu.no

Nettverk bestående av 13 naturvern,-
fritid- og friluftsforsamlinger samt fire
interkommunale friluftsråd.

Sekretariat: Stavanger Turistforening
Koordinator: Anne Katrine Lycke
Tlf: 51 84 02 01
E-post: akl@stavanger-turistforening.no
Hjemmeside: www.fnf-nett.no/rogaland

En måke på taket?

Fiskemåkene på Nord-Jæren trives på flate industrietak. Ikke alle ansatte er begeistret for naboskapet.

Måker og terner som hekker på hustak er en kime til konflikt enkelte steder. Særlig i industriområdene i Risavika i Sola og Dusavik i Stavanger har bølgen gått høyt. Noen mener fuglene er en pest og en plage. Andre mener fugleplagen er sterkt overdrevet.

Naturvernforbundet tar konflikten på alvor. Vi vil blant annet finne ut hvor sjøfuglene hekker, hvor mange de er og hvilke problemer de skaper. Dermed vil vi se på aktuelle tiltak som tar hensyn til både folk og fugl.

I samarbeid med biologene i Naturforvalteren AS har vi formulert et prosjekt som skal igangsettes i mars og med rapportering i høst. En lang rekke bedrifter i Risavika, Dusavik og på Forus har bekreftet sin støtte til prosjektet. Samtidig er også fylkesmannen og kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg invitert til å støtte prosjektet.

Prosjektet vil omfatte Forus, Dusavik og Risavik. Men det finnes hekkfugler på tak også andre steder i regionen. Det vil

vi gjerne vite mer om og vi oppfordrer deg til å rapportere til oss. Vi trenger å vite hvor fuglene hekker (sted, adresse, byggets eventuelle navn) når observasjonen(e) ble gjort, navn på art og eventuelt antall hekkende par. Opplysningene sender du til: rogaland@naturvern.no Følg også med på vår hjemmeside der vi med ujevne mellomrom vil rapportere fra prosjektet. Her vil du også finne et observasjonsskjema som du kan fylle ut og sende til vår adresse.

Lykke til!

Årsmøte mandag 31.mars

Årsmøtet i Naturvernforbundet i Rogaland er berammet til mandag 31.mars kl. 18.00. Årsmøtet holdes i Stavanger Turistforenings lokaler i Kannik. Kl. 19.30 blir det åpent møte. Mer info kommer i neste utgave av Rygjavern og på vårt nettsted.

Forsinket Rygjavern

Denne utgaven av Rygjavern er dessverre over en måned forsinket. Årsaken er en tidkrevende produksjon av Marøy-guiden som følger som vedlegg i denne utgaven. Neste nummer av Rygjavern og altså første utgave i 2008 utkommer i uka etter påske.

Ståle Undheim går ut

Ståle Undheim har trukket seg fra sentralstyret i Norges Naturvernforbund og fra styret i fylkeslaget. Ståle begrunner dette med at han begynner i ny jobb som rådgiver ved fylkesmannens landbruksavdeling. Ståle ble innvalgt i sentralstyret i 2005 og gjenvalgt for to nye år på landsmøtet i 2007. I fylkeslaget har han sittet i styret siden 2003.

Ståle har i denne perioden vært særlig engasjert i det vellykkede arbeidet med å få inn Bjerkreims-vassdraget i supplerende verneplan for vassdrag. Han har også lagt ned en stor innsats i motstanden mot vindkraftverk på Høg-Jæren.

Ståle blir erstattet av Jørund Ubøe Soma som har vært fylkesleder i fem år. Styret er supplert med Sigrun Peerstøe-Kotthaus fra Ålgård som går inn som nytt varamedlem.

Ståle Undheim

les grønne nyheter fra rogaland

www.naturvern.no/rogaland

Nå kan du gi din støtte til Rogalandsnaturen!

Nå kan du få anledning til å støtte arbeidet Naturvernforbundet gjør i Rogaland. I denne utsendelsen av Rygjavern har vi lagt ved en autogiroavtale som vi håper du gjør bruk av. Din støtte vil gå direkte til Naturvernforbundet i Rogaland og vil være et svært verdifullt bidrag til våre prosjekter, aktiviteter og kampanjer.

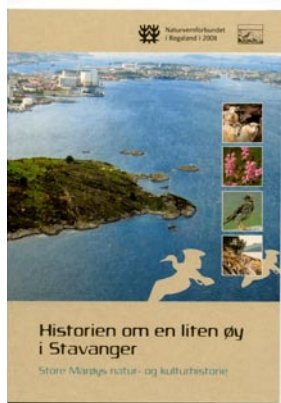
I et fylke preget av sterk vekst og stor byggeaktivitet er det viktig at noen forsvarer natur- og miljøinteressene. Naturvernforbundet i Rogaland har gjort dette i 80 år! Vi er den eneste naturvernorganisasjonen i fylket som har medlemmer i samtlige Rogalandskommuner. Derfor forsøker vi etter beste evne å være tilstede overalt der natur er truet.

Kontingentandelene til Rogaland utgjør omlag 20 prosent av vårt budsjett. 80 prosent av midlene må vi med andre ord skaffe til veie fra myndigheter og næringsliv. Det gjør oss svært sårbare. Vi ønsker å stå på litt tryggere grunn, og det kan du hjelpe oss med.

Til alle dere som bruker giroavtalen: Tusen takk for din støtte!

Marøyguiden vær så god!

I over sju år har medlemmer i Naturvernforbundet ryddet det gjengrodde kulturlandskapet på Store Marøy i Gandsfjorden utenfor Stavanger. Over 2000 dugnadstimer er brukt i kampen mot tette kratt av einer og lauvtrær. Nå kan vi se resultatene av innsatsen; et åpent kystlandskap med mange og tydelige spor etter menneskers slit gjennom 150 år.

Vi som har tilbrakt uttallige lørdager på Marøy har opplevd stor og inspirerende støtte til prosjektet. Ikke minst da vi ba om hjelp til kjøp av "Marøyferja". Responsen var overveldende. 80 medlemmer og støttespillere betalte båten i sin helhet.

Vi håper du setter pris på Marøyguiden. Vi har også laget en skjøtselveileder som du kan få tilsendt eller du kan laste den ned på www.naturvern.no/rogaland/maroy. Ønsker du å støtte Marøy-prosjektet eller annet arbeid vi driver i fylkeslaget, vil vi sterkt anbefale å bruke autogiroavtalen som følger med i denne sendingen.

Heller aktiv enn passiv? Vi trenger din innsats!

Har du lyst å delta aktivt i arbeidet for å ta vare på natur og miljø i Rogaland? Da er vårt beste tilbud en plass i styret! Det er her de viktige diskusjonene foregår, det er her du blir oppdatert på de mest aktuelle miljøtema i fylket. Vi ønsker at styret skal være et stort forum for debatt og handling. Derfor ønsker vi å fylle alle de 10 styreplassene som vedtektene våre gir rom for.

Nøl ikke med å ta kontakt om du har lyst å delta i dette aktive og kreative forumet!

Vi møtes 8-9 ganger i året og kombinerer gjerne møtene med befaring og besøk i kommuner og bedrifter. Møtene skjer på kveldstid på hverdager.

Ta kontakt med daglig leder Erik Thoring, tlf 416 83 238 eller styreleder Eirin Haneberg Weyrauch tlf. Send gjerne en e-post til rogaland@naturvern.no. Vi tar også mer enn gjerne mot tips om styrekandidater. Årsmøtet holdes mandag 31.mars i Stavanger Turistforening i Kannik.

klipp her

Ja takk, jeg melder meg som kandidat til styreverv:

Navn:.....

Tlf:..... E-post:.....

Jeg,.....(navn) har følgende tips til styrekandidat:

Navn:.....

Tlf:..... E-post:.....

Send kupongen til Naturvernforbundet i Rogaland, Pb. 441, 4002 Stavanger eller bruk skjemaet på www.naturvern.no/rogaland

Hvor grønn er Randaberg?

Randaberg profilerer seg som den grønne landsbyen. Da kunne man kanskje forvente at kommunen også inkluderte naturvern i sin grønne versjon. Men det gjør ikke et politisk flertall i kommunen. Naturvernforbundets forslag om å verne de siste små naturrestene i kommunen var det bare Venstre som støttet da kommuneplanen ble vedtatt av kommunestyret i desember i fjor. Riktignok uttrykte Høyres Kirsten Clausen støtte til verneforslaget, men vil likevel vente til neste revisjon av kommuneplanen. Hva er det Clausen og politikerflertallet egentlig vil vente på?

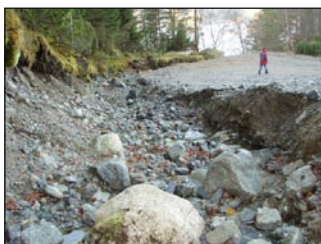
Blant forslagene fra Naturvernforbundet er Hålandsholmen, Visteholmen og Ryggmyra som er en av de mest verneverdige på Nord-Jæren.

Småbåthavn truer sjøfugl

Planene om en småbåthavn ved Torsteinsvika på Vestre Åmøy er redusert fra 3000 til 300 plasser. Det beroliger ikke Naturvernforbundet. Forbundet mener sjøområdet er blant de aller mest verdifulle overvintringsområdene for sjøfugl og at økt småbåtttrafikk her er sterkt uønsket. Forbundet ber Rennesøy kommune om å avvise reguleringsplanen.

Tilgivelse framfor tillatelse i Strand

I Døvik lengst nord i Strand kommune har flere grunneiere bygd kjørevei og bru uten å søke om tillatelse. Veganleggene representerer store og skjemmende inngrep i et vakkert landskap. Administrasjonen i Strand kommune mener anleggene er ulovlige og må fjernes, men forvaltningsutvalget i kommunen har godkjent ulovlighetene. Vedtaket i forvaltningsutvalget er påklaget av Naturvernforbundet.

Ulovlige veier ved Døvik i Strand.

Positiv til Preikestolvern

Strand-ordfører Helge Steinsvåg (Ap) stiller seg positiv til Naturvernforbundets forslag om å verne Preikestolen og Jørpelandsheia. Det kom fram etter et møte fylkeslaget, lokallaget, Strand Jakt- og fiskelag og Forum for Natur og Friluftsliv, Rogaland hadde med ordfører, rådmann og sekretariatsleder før jul. På møtet avsluttet organisasjonene sitt partnerskapsprosjekt i Jørpelandsvassdraget og anmodet kommunen om å ivareta natur-, fiske og friluftinteressene i forbindelse med kraftutbyggingen som Lyse og Scana Staal står bak.

Men mye vil ha mer. Kraftutbyggingen har allerede signalisert interesse for å tørrelegge to nye fosser, nemlig Solheimsåna og Lågalia. Naturvernforbundet er redd det ikke stopper med dette, og mener den samlede trusselen mot Jørpelandsheia med Preikestolsområdet er så stor at nasjonale og regionale naturverdier står på spill. Derfor vil Naturvernforbundet i et bredt mulig samarbeid fremme forslag om vern etter naturvernloven. Arbeidet med å utarbeide et verneforslag har startet og vil ventelig bli lagt fram i løpet av våren i år.

Forslaget om heis til Preikestolen skapte sterke reaksjoner i 1993. Her fra en aksjon mot heisplanene. Foto: Arvid Berntsen.

Thorbjørn Berntsen i 1993: "Nasjonalt verneverdig"

Daværende miljøvernminister Thorbjørn Berntsen (Ap) hadde bare godt å si om fylkesdelplanen i 1993. Her er et par utdrag fra Berntsens godkjenningsbrev:

"Fylkesdelplanen for Preikestolsområdet omfatter et område med et vilt og særpregt landskap som kan karakteriseres som regionalt/nasjonalt verneverdig. Preikestols-

området er av stor verdi for naturopplevelse, rekreasjon, friluftsliv og utvikling av turisme, både regionalt og i nasjonal sammenheng." Videre het det at "Planen har som mål å verne de enestående landskaps- og naturområdene ved Preikestolen, samtidig som det i deler av området legges til rette for stor ferdsel og kommersielt reiseliv. Det er nød-

vendig med en godt gjennomtenkt og gjennomført tilrettelegging, både for å ta vare på den særpregede og sårbare naturen, kulturmiljøet og kulturminnene i området... Fylkesdelplanen for Preikestolsområdet er i godt samsvar med disse målene."

Foreslo landskapsvern i 1995

I 1992 vedtok fylkespolitikerne en fylkesdelplan for Preikestolsområdet. Planen kom som et resultat av økt trafikk og ønsker om sterkere kommersiell utnyttning av turismagnet. Som mange vil huske var det på den tid en opphetet debatt om bygging av heis fra Lysefjorden til Preikestolen. Det ble også utredet en gondolbane

over fjorden og Forsand-politikere ville bygge et servicesenter like ved Preikestolen. Derfor var fylkesdelplanen et forsøk på å legge klare begrensinger og føringer på kommersiell utnyttning i området.

Naturvernforbundet mente fylkesdelplanen ikke ble respektert og var særlig kritisk til det de oppfattet

som en konfrontasjonspolitikk fra Forsand kommune. I 1995 anmodet forbundet fylkesmannen i Rogaland om å igangsette planlegging med sikte på å verne Preikestolsområdet etter naturvernloven. Forslaget ble ikke fulgt opp den gang, men nå gjør vi et nytt forsøk.

2-0 til naturvernet

Det var grunn til å smile etter at Gulating lagmannsrett avviste motpartens klage. F.v. Naturvernforbundets Erik Thoring, advokat Kjell Bryggfeldt og hytteeier Arild Austerheim.

I tre år har rettsapparatet behandlet en tvist om gyldigheten av et vedtak fylkeslandbruksstyret i Rogaland gjorde høsten 2004 om tillatelse til bygging av skogsbilvei i Tjelmenområdet i Sauda. Det var Norges Naturvernforbund og hytteeier Arild Austerheim som brakte saken inn for retten etter at fylkeslandbruksstyret forkastet en klage på

byggetillatelsen. Ryfylke Tingrett fastslo i en dom i 2006 at vedtaket var ugyldig. Staten aksepterte dommen, men det gjorde ikke åtte grunneiere som ville bygge den nær to mil lange vegen. Gulating lagmannsrett behandlet grunneierne anke i fjor høst og fastslo i en enstemmig dom at grunneierne ikke har rett til å kreve saken behandlet

på ny fordi hovedparten, Staten, aksepterte dommen i tingretten.

Det står altså 2-0 til Naturvernforbundet og Arild Austerheim, og nå går saken til tredje og siste omgang i Norges Høyesterett. Det er grunneierne som har anket lagmannsrettens dom inn for kjæremålsutvalget i høyesterett.

Sauda trenerer videre

Sommeren 2006 anla grunneiere i Sauda en kjøreveg fra Botnane til hyttene sine ved Svartevatn. Vegen var ikke omsøkt fordi dette var "opp-rustning av stølsveg" som var støttet av landbrukets miljømidler. Naturvernforbundet mente vegen var klart ulovlig og anmodet Sauda kommune om å kreve vegen fjernet og skadene reparert. Men Sauda har ikke løftet en finger. Vegen ligger urørt og blir brukt som kjøretrase for firehjulinger. Det siste nå er at grunneierne er henstilt om å søke godkjenning av den ulovlige vegen. Sauda gjør hva det kan for å opprettholde sitt omdømme som Rogalands miljøverstering.

I Sauda er det helt greit at grunneiere tar seg til rette og bygger kjøreveg inn i snauffellet. Sauda har ikke løftet en finger for å kreve vegen fjernet eller å stanse ulovlig kjøring.

Ulovlig dyrking av myr på Vigre i Hå

En bonde i Hå kommune har gått i gang med nydyrking på Vigre-myra i Hå uten nødvendig tillatelse. Myra er av fagfolk rangert

som en av de aller siste og mest verdifulle rikmyrene på Jæren. Politikerne i Hå har i etterkant godkjent den ulovlige nydyr-

kingen og dette vedtaket har nå Naturvernforbundet påklaget til fylkeslandbruksstyret.

Ja til havmøller, nei til landmøller

Naturvernforbundet har sagt nei til seks av syv omsøkte vindparker i Sør-Rogaland. Samtlige seks parker ligger i fylkesdelplanens nei-områder. Den syvende vindparken ligger i planens ja-område, men forbundet frarår likevel prosjektet fordi det berører et nyoppdaget rovfugl-trekk.

Samtidig har forbundet uttalt seg positivt til Lyse planer om å bygge 200 vindmøller i det sørlige Nordsjøen. Møllene vil få en produksjon på 4,5 TWh som utgjør nær 40 prosent av dagens vannkraftproduksjon i Rogaland. Les våre omfattende uttalelser på www.rogaland.naturvern.no

Ingen oljelasting i dårlig vær

I forbindelse med oljeutslippet fra en bøyelaster ved Statfjord A i desember i fjor, har Naturvernforbundet stilt krav om at oljelasting av skip ikke kan skje dersom bølgehøyden er større enn det oljevernutstyr kan håndtere.

Firetusen tonn olje gikk i sjøen da en slange brøt av tvers, og oljevernberedskapen kunne ikke annet gjøre enn følge oljeflaket. Flaket ble brutt ned i løpet av få dager, men konsekvensene kunne blitt langt mer dramatiske dersom et slikt søl hadde skjedd nærmere kysten. En samlet miljøbevegelse mener utslippet på Statfjord A må bety nei til oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen. I kjølvannet av det nest største utslippet i norsk oljehistorie, reiser også Naturvernforbundet krav om at det opprettes et eget overvåkingsprogram for sjøfugl i de åpne havområdene våre. Kunnskapen om sjøfuglforekomstene er oppsiktsvekkende mangelfulle.

Nei til småkraftverk i Lund

Naturvernforbundet frarår byggetillatelse til Bringedal småkraftverk i Lund kommune. Kraftverket er planlagt i et område som er regulert til friluftsliv og der staten har gitt tilsagn om betydelige sikringsmidler. Utbyggingen vil også skje i nærheten av Einarvatnet naturreservat.

Natur er ikke kultur ?

Stavanger 2008 er skutt i gang med 1,7 tonn miljøfiendtlig fyrverkeri. I løpet av året skal 300 millioner kroner brennes av på kultur. 2008-programmet er spikret og de som leter etter tema natur- og miljøvern finner nesten ingenting. Miljøprofilen var også helt fraværende ved åpningsarrangementene i januar.

Naturvernforbundet er ikke invitert inn i den kulturelle varmen, og vi trives godt utenfor. Vi skal uansett gi våre tydelige og konstruktive innspill til den politiske debatten om kulturregionens aller viktigste utfordringer. På de neste tre sidene kan du lese om saker vi er involvert i og om innspill vi har lansert for å gjøre Stavanger bedre på natur- og miljøvern.

Husk "stilleområdene"

Det er en viktig kvalitet i en storby som Stavanger at det finnes friområder uten trafikkstøy. I kommuneplanen er det pekt på flere potensielle stilleområder, blant annet Store Stokkavatn. Derfor er det med en viss undring at dette temaet ikke er berørt i en utredning som gjelder utvidelse av Kvernevikveien fra Tasteretorget og vestover til grensen med Randaberg. Naturvernforbundet mener det må gjøres støymålinger i det planlagt stilleområdet, og at den "nye" veien må tilpasses støykravene i stilleområdet. Forbundet ber også om at det vakre kulturlandskapet blir best mulig tatt vare på, blant annet steingjerder og en trerekke med ask. Planleggerne bør videre vurdere tunnel som alternativ til åpen løsning.

"Alt" tillatt i friområder?

Rogaland Teater skal holde en forestilling på Lundsneset på Hundvåg i forbindelse med kulturbyåret 2008. I den forbindelse fikk teateret tillatelse til å oppføre en midlertidig scene. Nå vil teateret i stedet oppføre en permanent amfiscene og også "varige landskapsinnstallasjoner". Naturvernforbundet er skeptisk til at det etableres permanente installasjoner i det åpne og særpregede kulturlandskapet. Forbundet mener forslaget burde vært sendt ut til offentlig høring, slik at brukerne fikk anledning til å ytre seg om forslaget. Dette har kommunen avvist fordi tiltaket ikke bryter med områdets status som friområde.

Naturvernforbundet mener dette viser at friområde-formålet i reguleringsplaner er uegnet for å ivareta verdifulle natur- og kulturlandskap.

Mer naturvern ved Litle Stokkavatn

Hidlegården med strandsoner til Litle Stokkavatn må reguleres til naturvernområde i samsvar med gjeldende kommuneplan.

I gjeldende kommuneplan er hele Hidlegården vest, sør og nord for Litle Stokkavatn i Stavanger vist som naturvernområde. Men i et for-

slag til reguleringsplan for området er naturvernformålet betydelig redusert. Naturvernforbundet har i en høring til reguleringsplanen anmo-

det om at reguleringsplanen bringes i samsvar med kommuneplanen slik at viktige natur- og kulturlandskapsverdier blir tilstrekkelig sikret.

Fyllinger til besvær

Vinteren 2006 ble det igangsatt fylling av byggemasser på to beitemarker, henholdsvis i Sørmarka og på Tasta. Ingen av tiltakene var omsøkt, og til overmål er fyllingene etablert i friområder i kommuneplanen. Naturvernforbundet har presset på for å få fyllingene fjernet, men uten suksess så langt.

Nå har imidlertid fylkesmannen i Rogaland gitt oss medhold i at fyllingen i Sørmarka er et "vesentlig terrenginngrep" og at kommunen må behandle saken på nytt. På Tasta har kommunen gitt grunneier pålegg om fjerning av fyllingen med tidsfrist i juni 2007 og med trussel om dagbøter. Men fyllingen er fortsatt urørt.

Leder og nestleder i hovedutvalget for utbygging og miljø, Kjell Erik Grøsfeld (H) og Torstein Tvedt Solberg (Ap) lover å ta tak i sakene. Til Rogalands Avis (4.jan. 2008) uttaler Tvedt Solberg at "miljøfor-søpling av denne typen er grovt, og noe vi må ta tak i omgående".

30 forslag om mer og bedre naturvern i Stavanger

Stavanger har ambisjoner om å bli den fremste miljøbyen i Norge. Naturvernforbundet vil gjerne hjelpe kommunen med å innfri ambisjonen, og har presentert 30 konkrete forslag til politikerne. Her er våre forslag:

- 1 Unngå eller styre ferdsel og aktiviteter bort fra særlig sensitive naturområder.
- 2 Sikre verdifulle naturområder gjennom regulering til spesialområde naturvern. Gjennomføre regulering av foreslåtte verneområder i kommuneplanen 2006-2021 og øke antallet ved neste rullering.
- 3 Gjennomføre tilrettelegging, skjøtsel og andre tiltak som kan føre til reetablering av truede arter eventuelt bidra til å styrke en allerede kjent bestand/forekomst.
- 4 Innføre ilandstigningsforbud f.o.m. 2008 på samtlige holmer/øyer som har hekkebestander av sjøfugl og som idag er sikret etter spesialbestemmelsene i plan- og bygningsloven.
- 5 Lage en plan for skjøtsel, vedlikehold og eventuelle biotopforbedrende tiltak i hekkeområder for sjøfugl. Ta ansvar for at hekkende sjøfugl i industri- og næringsområder i Stavanger ikke blir beskattet ulovlig og at konflikt folk og fugl blir forsøkt løst.
- 6 Lage en konkret plan for å sikre bestander eller forekomster av rødlistearter/truede arter. Spesielt sikre at kjente lokaliteter for liten salamander opprettholder sin verdi som yngle/leveområder for arten.
- 7 Gjennomføre rydding og skjøtsel i friområder med kystlynghei, på fastlandet og på byøyene.
- 8 Vurdere biotopforbedrende tiltak ved restaurering av våtmarksarealer (myr,dam) eventuelt etablere tilsvarende der forholdene ligger til rette for dette.
- 9 Lage konkret plan for å bevaring og skjøtsel av gammelt kulturlandskap og biologisk mangfold knyttet til ekstensivt beita arealer. Sikre verdifulle kulturminner som steingarder, geiler, gårdsveger, gårdstun og lignende som øker opplevelsesverdien for naturområdene. Spesielt sikre

helhetlige kulturmiljøer gjennom regulering til spesialområde bevaring.

- 10 Inngå avtaler og samarbeid med bønder/grunneiere om beiting og skjøtsel der det er ønskelig for å ivareta naturmangfold/gammelt kulturlandskap. Samarbeide om tilrettelegging/bevaring av arter som er utryddingstruet på bønder eiendommer.
- 11 Inngå avtaler med bønder om beiting av tidligere beiteområder (kommunale eiendommer og regulerter friområder) der det er fare for gjengroing.
- 12 Lage nettside «Miljøstatus i Stavanger» som gir samla og oppdatert informasjon om natur, friluftsliv og miljø sin tilstand og utvikling i kommunen. Nettsiden knyttes til nettverket "Miljøstatus i Norge".
- 13 Utvide og utvikle samarbeidet med fagmiljøer og frivillige organisasjoner om publikumsåpneturer i bynære naturområder. Produsere informasjonsplakater om byens biomangfold, kulturminner og ferdselsregler beregnet på turgåere og båtfolk.
- 14 Avvikle en hver bruk av plantevernmidler i friområdene.

15 Forby jakt på kommunens eiendommer, men unntak av rådyr.

- 16 Innløse Litle Marøy og andre verdifulle naturområder for friluftsliv/biomangfold der det i dag ikke er drift eller skjøtsel i samsvar med kommunens mål og interesser. Avstå for innløsning dersom grunneier utfører drift og skjøtsel i samsvar med reguleringsplanens intensjon og bestemmelser.
- 17 Iverksette planen om utplantning av vannplanter i Breiavatnet og restaurering/utbedring av kunstige holmer. Gjennomføre tidligere vedtak om etablering av «fugleøy» i Mosvatnet.
- 18 Unngå bygging av turvei i den intakte strandsonen mellom Skytterlagets hus og Håhammaren ved Hafrsfjord.
- 19 Unngå bygging av turvei på vestsiden av Litle Stokkavatn.
- 20 Legg om turveitraseen gjennom Resnes ved Hålandsvatnet.
- 21 Gjennomfør treslagskifte etter vedtatt skjøtselplan for Sørmarka og i andre monokulturelle planteskoger i Stavanger.
- 22 Restaurere byens viktigste marine våtmarksområde, Revheimsvågen, ved å fjerne fyllinga. Bygge fugletårn i utkanten.

23 Lage et våtmarksområde på Forus, ved å gjenskape en bit av det tidligere Stokkavatnet.

- 24 Gjennomføre skjøtsel i Gauselskogen naturreservat bla for å forhindre at platanlønn utkonkurrerer den naturlige faunaen.
- 25 Inngå avtale med Forsvaret om restaurering av det gamle våtmarksområdet i nordre del av Madlaforen.
- 26 Gjenåpne kanaliserte bekker der dette er praktisk mulig.
- 27 Mindre plenklipping i friområdene og mer slått, særlig i områder med gamle blomsterenger.
- 28 Etablere en tilskuddsordning for velforeninger og nabolag som ønsker å adoptere friområder og å drive skjøtsel for eksempel av lynghei.
- 29 All bruk av restarealer (myr, kantsoner, våtmarker, hagemark, ugjødsla beite) til deponi av fyllmasser må forbys. Ulovlige fyllinger må kreves fjernet.
- 30 Gjenninnføre miljøstyret slik at byen får en politisk arena som kan bidra til økt oppmerksomhet og større folkelige engasjement om miljøsaker!

Det blir færre vipper i Stavanger og kommunen må ha en strategi for hvordan denne og andre trua arter skal tas vare på.

Litle Marøy for sjøfugler eller krattskog?

I 1998 var det en store hekkekoloni på Litle Marøy. I dag er knapt en hekkefugl igjen på øya.

Naturvern betyr at ingen skal røre naturen. Det mener en av grunneierne til Litle Marøy sjøfuglreservat i Gandsfjorden, advokat Thor Kluge. Han har protestert mot at det skal tillates rydding av krattskogen på øya. "Det er vår oppfatning at kommunen er uberettiget til å foreta den bebudede rasing av den naturlige vegetasjon på Litle Marøy og at et slikt inngrep vil være i strid med fredningsvedtaket og ulovlig."

Fylkesmannens miljøvernnavdeling søkte om å gjennomføre skjøtsel i 1998, men grunneierne avsto å gi samtykke til rydding. Seinere overtok kommunen forvaltningsansvaret, og i fjor høst gjorde kommunen

vedtak om skjøtsel. Dette vedtaket har Kluge påklaget. Direktoratet for naturforvaltning tar endelig stilling til klagen.

Naturvernforbundet har i flere år anmodet fylkesmannen og seinere kommunen om å rydde det sterkt gjengrodde landskapet på Litle Marøy. Vi har også spurt Thor Kluge om å få gjennomføre rydding, men fått nei.

Kolonien som forsvant

Da Litle Marøy ble fredet i 1982 hadde øya en av de største hekkebestandene av fiskemåke i regionen. Hele 430 fiskemåkeire ble registrert i 1979. I 1990 var det skjedd store endringer i fuglefaunaen på øya.

Fiskemåkene hadde bare 90 reir, mens sildemåkene og gråmåkene hadde etablert seg med til sammen 150 reir. Det var også en stor koloni med terner. Etter 2000 har det gått bratt utforbakke med sjøfuglene. I 2006 det bare 8-10 måkepar igjen, og ingen terner.

Den dramatiske nedgangen har ikke bare skjedd på Litle Marøy. I 2006 publiserte fylkesmannen en undersøkelse fra Rogalands 39 sjøfuglreservater som viste samme trend: Hekkebestandene av fiskemåke har gått tilbake med hele 87 prosent og ternene har en samlet nedgang på 65 prosent. Også for de store måkene er utviklingen negativ, men ikke så dramatisk som for fiskemåkene.

Matmangel

Utviklingen i Rogaland samsvarer med tilsvarende utvikling i våre nabofylker Sogn og Fjordane, Hordaland og Vest-Agder. Nedgangen i sjøfuglbestander er altså ikke et lokalt fenomen, men en tendens som antagelig gjelder for hele Nord-sjø-bassenget.

Når det kommer til spørsmålet om årsak er sjøfuglekspertene i de fire fylkene enige: Den viktigste og mest sannsynlige grunnen til sjøfuglnedgangen er sammenbruddet i bestanden av fiskearten tobis også kalt havsil. Tobis er sterkt ettertraktet som råstoff til fiskefôr og bestanden er nå på et historisk lavmål. Samtidig er tobis en av de viktigste matkildene for sjøfugler.

Så hvorfor rydde krattskog på Litle Marøy hvis det er matmangel som holder fuglene borte fra øya?

Rydding før hekking

Fiskerimyndighetene har sagt at tobisbestanden skal opp igjen, og at det blir gjort tiltak for å få dette til. Det vil være godt nytt for sjøfuglene. Hvis bestandene da tar seg opp vil de søke tilbake til de best egnede hekkeplasser. Litle Marøy er et egnet hekkested, men ikke dersom øya gror fullstendig igjen. Og det er det som er i ferd med å skje etter at sauebeitingen opphørte på øya en gang på 1960-tallet. Naturvernforbundet mener i motsetning til grunneier at Litle Marøy er vernet for å legge best mulig til rette for hekking av sjøfugler. Best mulig betyr skjøtsel hvilket det også er gitt anledning til i vernebestemmelsene som gjelder for den 38 dekar store holmen i Gandsfjorden.

Friområde spart i Strømvig på Storhaug

Fylkesmannen i Rogaland har ingen sans for forslaget om å etablere en ny båthavn langs friområdet på Strømvig i Storhaug bydel i Stavanger. Det var Arbeiderpartiet som tok sterkt til orde for å etablere en midlertidig båthavn ved ett av bydelens få friområder. Men tilbakemeldingen fra fylkesmannen er så negativ at forslaget er å anse som henlagt. Naturvernforbundet er glad for fylkesmannens avklaring. Forbundet har i sin uttalelse til kommunedelplan for småbåthavner i Stavanger, gått sterkt mot båthavn ved Strømvig, og vist

til flere andre alternative lokaliseringer andre steder i kommunen som er langt mindre konfliktyl. Bydelsutvalget samt beboerforeningen på Storhaug har støttet forbundets syn. Kommunedelplanen for småbåthavner vil ventelig bli politisk behandlet i vinter/vår.

Det blir ingen båthavn ved friområdet i Strømvig. Naturvernforbundet og beboerne fikk medhold av fylkesmannen.

Fem utfordringer til Erik Solheim

En av Rogaland siste store gjenværende fosser, Lingvong i Hylsfjord blir snart temmet.

Områdevern og bevaring av biomangfold hører nøye sammen. Verken kommuner eller fylkesmenn tar ansvaret de er pålagt for å nå målene regjering og storting har satt på disse områdene alvorlig, tvert om: - Fromme oppfordringer til kommunene om å ta mer hensyn, er fåfengt, uttalte Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken i et møte med miljøverminister Erik Solheim i januar.

Til dette møtet hadde alle fylkeslag blitt bedt om å komme med sine forslag og innspill til statsråden. Rogaland tok utfordringen og nedenfor kan du lese hvilke tema vi er mest opptatt av for tiden.

Stans tapet av naturmangfold

Arealet med inngrepsfri natur i Norge (INON) er sterkt truet. De siste 100 årene er områder som har høyeste INON-kategori blitt redusert med mer enn 80%, og de gjenværende areal trues av stadig nye inngrep.

Trusselen kommer særlig fra inngrep som store og små vannkraftutbygninger, kraftledninger og skogsbilveier. INON-områder er viktige for at landet fortsatt skal ha urørt natur som er en absolutt og ikke-fornybar ressurs. Vi mener inngrepsfri natur må få et sterkere lovvern.

Respekter fylkesdelplanen for vindkraft

Fylkestinget i Rogaland vedtok 18.09 i 2007 en fylkesdelplan for vindkraft. I planen er det utpekt et stort antall såkalte JA-områder der utbygging av vindkraftanlegg kan skje med relativt lavt konfliktnivå. Vindkraftutbyggerne ser ikke ut til å respektere planen, og det er per dato omsøkt 7 vindkraftanlegg i fylkesdelplanens NEI-områder. Vi mener fylkespolitikernes planvedtak må respekteres og at søknader om bygging i NEI-områder må avvises.

Ny samferdselspolitikk

Transportsektoren står for en betydelig del av de samlede CO2 utslipp

pene, og utslippene øker som følge av en sterk vekst i biltrafikken. Vi ser at lokale politiske myndigheter er ute av stand til å gjennomføre tiltak som begrenser veksten i privatbilismen, og vi mener regjeringen må ta ansvar. Store nye vegprosjekter som bidrar til å øke privatbilismen må skrinlegges, og statlige midler må i større grad brukes til å styrke kollektivtransporten, både i drift og investeringer. De undersøiske tunnelveiprosjektene i Rogaland, Rogfast og Ryfast må stanses.

Vannkraftutbygging ute av styring

Tillatelse til bygging av mikro- og minikraftverk (under 1 MW) blir i dag gitt av NVE og respektive kommune etter en sterkt forenklet saksbehandling. Miljø- og friluftsinnteressene blir ikke informert eller hørt. Sumvirkningen av flere kraftverk i et og samme geografiske område blir ikke dokumentert eller vurdert. Vi mener kraftverksutbyggingen med det omfang det har fått, kan medføre betydelige landskapsinngrep og tap

av biologisk mangfold. I Rogaland er det siden 1995 gitt ca 130 utbyggingstillatelser for mini- og mikrokraftverk. I samme periode er det gitt konsesjon for Sauda- og Jørpelandsutbyggingen samt et for oss ukjent antall småkraftverk.

I Soria Moria erklæringen heter det at fylkene SKAL (vår utheving) utarbeide fylkesvis planer for vannkraftutbygging. Vi mener at det må innføres en utbyggingspause inntil slike planer foreligger.

Truede arter må få bedre vern

Mens vi venter på den lenge varslede naturmangfoldloven, forringes eller ødelegges viktige leveområder for truede arter. Vi har i et innspill til finansminister Kristin Halvorsen presentert på NNV's landsmøte i år etterlyst flere konkrete tiltak for å supplere og utvide tematiske verneområder i Rogaland (våtmarker, lavlandsmyrer, sjøfuglreservater). Vi har ikke fått svar på innspillene våre, og tillater oss å gjenta dette her.

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim (foto: MD)

Sats sterkere på buss og bane, dropp vegprosjekter som fører til økt bilbruk.

Norsk Oljevernforening For Operatørselskap

NOFO er en forening som eies av oljeselskaper som opererer på norsk sokkel, og har siden etableringen i 1978 hatt som hovedoppgave å etablere og opprettholde en beredskap mot oljeutslipp fra bore- og produksjonsvirksomheten. NOFOs beredskapsplaner er basert på omfattende analyser, hvor henyn til værforhold, sårbare naturressurser, oljers egenskaper og drivretninger ivaretas. NOFO har døgnkontinuerlig vaktgående personell, og vil umiddelbart etter en hendelse mobilisere inntil 14 store oljevernssystemer beregnet for bruk på åpent hav. Gjennom avtaler har NOFO også tilgang til Kystverkets og kommunenes oljevernressurser i Norge. Årlig arrangeres mange oljevernøvelser for at beredskapen skal være så god som mulig.

Nærmere informasjon om NOFO gis på hjemmesidene <http://www.nofo.no> og i det internettbaserte planverket (<http://planverk.nofo.no>).

Konsekvensutredninger og miljørisikoanalyser
Resipientundersøkelser og miljøovervåking
Fiskeundersøkelser
Kartlegging av biologisk mangfold
Miljøstyring og miljøregnskap

Ambio Miljørådgivning as
Godesetdalen 10
4034 Stavanger

Tlf: 51 95 88 00
e-mail: post@qambio.no
www.ambio.no

www.shell.no

OUR NEW CHAPTERS

I over 40 år har vi skrevet viktige deler av norsk oljehistorie. Vi vet at Norge blir spennende også i framtiden! TOTAL vil være en sentral aktør når morgendagens utfordringer skal løses. Vi skal skape verdi i alt vi gjør – for det norske samfunn, for TOTAL-gruppen og for våre ansatte.

Total E&P Norge AS er en av de aller største aktører på norsk sokkel og en viktig del av TOTAL-gruppen, verdens fjerde største olje- og gasselskap, med virksomhet i 130 land. www.total.no

SANDNES KOMMUNE
Kommunalteknikk

Den lille røde

I Sandnes kommune får alle husstander utdelt en rød beholder (30 l)

Denne brukes til farlig avfall som maling, lakk, olje, plantevernmidler, white spirit o.l.
Kan også benyttes til EE-avfall - elektriske og elektroniske produkter, som hårføner, mobiltelefoner, sparepærer, batterier o.l.

Beholderen tømmes 2 ganger i året.

Tømmekalenderen finner du på: www.sandnes.kommune.no

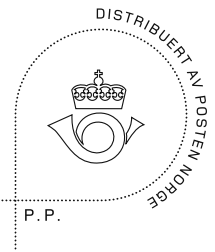
Spør eller
gi oss tips om
renovasjon!

taleroret.no

Returadresse:
Rygjavern
Postboks 441
4002 Stavanger

B

NORGE

12

Rygjavern - 3 / 2007

Årets turprogram er klart

I 2008 har vi satt sammen et spennende turprogram, med mange kjente og kjære turmål og noen helt nye. Nytt i år er våtmarkstur til Jæren og tur i Jørpelandsheia. Som i fjor går de fleste turene med en "Riskafjord II". Her er programmet, med forbehold om endringer:

Søndag 25 mai:

Sykkeltur til Fogn

Til fots og med sykkel på Fogn. Riskafjord går til ferjekaien og henter turfolket i Sørvåg. Besøk av tomatgartneri, topptur, museumsbesøk. Avgang Hommersåk kl. 10 og Skagenkaia kl. 11

Arr: Syklistenes Landsforening og Naturvernforbundet

Søndag 1.juni:

Busstur Jæren

Busstur til våtmarker og andre truede naturtyper på Jæren. Påmelding.

Arr: Naturvernforbundet.

Tirsdag 10.juni:

Sjøfuglsafari i Stavanger

Måkesafari i Stavangers nære

skjærgård. Kl. 18 fra Skagenkaia, retur samme sted ca kl. 20.

Naturloser: Vegard A. Larsen og Erik Thoring. Kr. 50,- voksne, 20,- barn, familie kr 100,-.

Arr: Miljøagentene, Naturvernforbundet og Stavanger Friluftssenter

29.juni:

Kulturvandring Talgje

Riskafjordtur til Talgje i Finnøy.

Arr: STF

Onsdag 27. august:

Villsau-safari Store Marøy

Villsausafari til Store Marøy. Avgang fra Hillevåg Marina kl. 18, retur samme sted ca kl. 20. Kr 50,- voksne, 20,- barn, 100 familie. Naturlos: Erik Thoring.

Arr: Ryfylke Friluftsråd, Miljøagentene, Stavanger friluftssenter og Naturvernforbundet

31.august:

Lyngvandring Rennesøy

Riskafjordtur til Rennesøy. Lyngheivandring fra Sørbø til Vikevåg. Avgang kl. 10 fra Hommersåk og

kl. 11 fra Skagenkaia.

Arr: STF og Naturvernforbundet.

28.september:

Sopptur til Meling

Sopptur med Riskafjord til Meling i Høgsfjorden. NB! Turen blir bare gjennomført dersom Forsand kommune reparerer kaia på Meling!

Arr: Nyttevekstforeningen i Rogaland.

Tur til Jørpelandsheia

I forbindelse med verneplanarbeidet for Preikestolsområdet og Jørpelandsheia tar vi sikte på å arrangere en guidet tur inn i deler av området. Vi kommer tilbake med dato og flere detaljer.

Fra fjorårets Riskafjordtur til Fogn i Finnøy.

Fylkeslaget er 80 år i år!

30.januar 1928 ble Rogaland Naturfredningsforening stiftet i Stavanger på initiativ fra overmaskinist Ole Isaksen. Landsforeningen for naturfredning ble startet noen år tidligere, i 1914. Fredning av fortidsminner og fugle- og dyreliv sto øverst på dagsorden i flere tiår. Foreningen var lenge en liten klubb for spesielt interesserte, men på 1960-tallet ble organisasjonen

modernisert og vant stor tilslutning fra en stadig mer miljøbevisst befolkning.

Vi kommer tilbake med mer historisk materiale i de neste utgavene av Rygjavern. Her skal vi avslutte med et utdrag fra omtale fra Rogaland Naturvern 25 års jubileum i 1953:

"Foreningen har i de årene den har virket gjort et godt arbeid.

Best viser det kanskje igjen i det opplysningsarbeidet som er drevet. Gjennom iherdig propaganda er det skapt en opinion f.eks. mot eggsanking og reirplyndring. Det er karakteristisk for forholdene at en av de sakene foreningen tok opp i sitt første arbeidsår, var en annonse fra et kjent hotell i Oslo som reklamerte med at det ble servert vipe-egg i grillen."

Naturvernforbundets egen Rogalandslogo stammer antagelig fra 1950-tallet.

Bli med på Marøy-dugnad i vinter. Ring 416 83 238